

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

*А. І. ПОЛІЩУК,
здобувач вищої освіти групи Б 3/1
обліково-фінансового факультету, МНАУ*

***Анотація:** Обґрунтовано роль фінансової безпеки домогосподарств у соціально-економічних процесах. Розглянуто домогосподарство як основу зміцнення фінансової безпеки держави. Класифіковано загрози фінансовій безпеці домогосподарств. Виявлено ефективні напрями забезпечення належного рівня фінансової безпеки домогосподарств.*

***Ключові слова:** фінансова безпека, домогосподарство, фінансова безпека домогосподарства, фінансова політика.*

***Annotation:** The role of financial security of households in socio-economic processes is substantiated. The household is considered as the basis of society. Threats to the financial security of households are classified. Effective ways to ensure the appropriate level of their financial security have been identified.*

***Key words:** financial security, household, financial security of household, financial policy.*

Будучи невіддільною частиною ринкових відносин, домогосподарства здійснюють великий вплив як на фінансовий, так і на реальний сектори економіки. Їх роль у соціально-економічних процесах дуже швидко зростає, адже домашнє господарство розглядається як основа життєдіяльності суспільства і національного добробуту. Результатом глобальної економічної стагнації є високий ступінь нестабільності сучасних умов життя домогосподарств, тому виникає потреба розглянути чинники, які впливають на формування фінансової безпеки держави і громадян, а також загрози, які стоять на перешкоді її забезпечення.

Особливість забезпечення фінансової безпеки домогосподарств досліджувало багато як закордонних, так і вітчизняних вчених, серед яких: О. Барановський [1], О. Драган [2], М. Зварич [3], Р. Сніщенко [4], А. Полторак [5, 6], С. Брю, Г. Беккер, К. Макконнелл, А. Маслоу, Ф. Модільяні, М. Фрідман, П. Самуельсон та інші.

Домогосподарство як економічний суб'єкт слід розглядати, з одного боку, як відкриту систему, що взаємодіє з зовнішнім макрооточенням, реагує

на його зміни під впливом сукупності економічних, соціальних, суспільних факторів, а з іншого, як закритої структури, що має власні закони, мотиви, закономірності, протиріччя [2].

Поняття «безпеки» містить у собі захист фінансових ресурсів від несприятливих внутрішніх і зовнішніх факторів, що роблять неможливими або погіршують життєві умови і розвиток людини. Складовими формування фінансової безпеки є: обґрунтування, пошук, раціональне використання фінансових ресурсів; прогнозування і планування витрат; ефективне управління бюджетом домогосподарства; ухвалення оптимальних і раціональних рішень у фінансових питаннях; оцінювання ефективності здійснюваних витрат.

Фінансова безпека домогосподарств має свою специфіку, яка виражається в цілісності системи надання можливостей економічного розвитку і саморозвитку домогосподарств, що забезпечує стабільне збереження параметрів гідного рівня життя, підвищення опірності загрозам. Ризики домогосподарств також мають специфічну природу. Частина несуттєвих ризиків для підприємства стає суттєвими ризиками для домогосподарства. На сучасному етапі економічного розвитку України найбільш суттєвими ризиками, що впливають на фінансову безпеку домогосподарств, на нашу думку, є ризики, викликані політичними, економічними, соціальними та демографічними чинниками [4].

Одними з перших, хто забезпечує цілісність системи фінансової безпеки, є фактори соціально економічної групи, які першочергово допомагають контролювати розвиток соціальної стійкості. Вони мають лише об'єктивний характер і показують вплив економіки у національній системі.

Водночас «...зниження добробуту населення, обмеженість доходів, неможливість отримання додаткових доходів, соціальна незахищеність, негативні зміни структури витрат населення, обмеження економічної свободи, зниження економічної активності, відсутність дієвої соціальної та економічної політики держави» [2] справляють негативний вплив на

економічну та фінансову безпеку домогосподарства. Фінансову безпеку домогосподарств також порушують цілеспрямовані або неусвідомлені дії самих людей, органів влади або інших ланок економіки.

Загрози фінансовій безпеці домогосподарства доцільно класифікувати на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх відносяться: відсутність планування витрат; брак заощаджень; низький рівень фінансової грамотності; втрата годувальника; втрата працездатності. Серед зовнішніх виділяють: несприятливі макроекономічні умови у країні; високий рівень інфляції; нестабільність валютного курсу; нестабільність податкової, кредитної і страхової політики; безробіття; зростання рівня злочинності; природні катаклізми та інші.

Чинники, що формують певний рівень фінансової безпеки домашнього господарства, різноманітні і не можуть бути універсальними для кожного з них [1], але всі вони є важливими умовами для досягнення належного рівня його існування та добробуту.

На нашу думку, ефективними напрямками забезпечення належного рівня фінансової безпеки домогосподарств є: всебічний і об'єктивний аналіз фінансової безпеки; прогнозування можливих загроз; розробка системи заходів спрямованих на забезпечення фінансової безпеки всієї держави; організація діяльності законодавчих та виконавчих органів державної влади України, яка буде попереджати або послабляти загрозу національним фінансовим інтересам; швидші темпи спрямування фінансових ресурсів на розвиток конкурентоспроможних галузей виробництва.

Отже, забезпечення фінансової безпеки домогосподарства є однією з важливих напрямів зміцнення національної економіки України. Переконанні, що зміцнення фінансової безпеки домогосподарств – це не лише механізм саморегуляції самих господарств, але і ключове завдання держави.

Література:

1. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія. К. : УБС НБУ, 2014. Т. 1: Основи економічної і фінансової безпеки економічних агентів. 831 с.

2. Драган О. О. Фінансова безпека домогосподарств: поняття та сутність. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 8. 173-176 с.
3. Зварич М. С. Фінансова безпека домогосподарства: чинники впливу і загрози. ДВНЗ «Університет банківської справи». 2017. 29 с.
4. Сніщенко Р. Г. Фінансова безпека домогосподарств у період нестабільності економіки. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. Сер.: Економічні науки. 2016. № 1.
5. Полторак А.С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації: теорія, методологія та практика : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2019. 463 с. URL: <https://cutt.ly/BgrWXXx> (дата звернення: 01.09.2020).
6. Полторак А. С., Паламарчук В. Ю. Моніторинг чинників впливу на рівень фінансової безпеки України в умовах діджиталізації. *Modern economics*. 2019. № 18. С. 130–137. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-20).

***Науковий керівник – Полторак Анастасія Сергіївна,
доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування, МНАУ***